

Debussy Claude (1862-1918)

Niewielu jest kompozytorów, którzy potrafią tworzyć tak tajemnicze i zachwycające obrazy muzyczne — morza, mgieł, światła księżyca, zatopionych katedr, a nawet ogni sztucznych, gdzie wśród wybuchów usłyszeć można fragment *Marsylianki*...

Nie chodziło mu jednak o zwykłe odwzorowywanie natury w muzyce, lecz o uchwycenie wrażeń, jakie w muzyku budzą [dźwięki](#) i szepty przyrody i inne brzmienia otaczającego go świata, jak plusk kropeł deszczu, atmosfera zabawy czy nocy Południa. Charakterystyczne jest jego dążenie do swobody ekspresji muzycznej: — Pragnąłem dla muzyki wolności, której być może zawiera ona więcej niż jakakolwiek inna dziedzina sztuki. Nie ogranicza się bowiem do mniej lub bardziej dokładnego naśladowania natury, lecz do tajemniczych związków między naturą a wyobraźnią.

Debussy stworzył indywidualny i innowacyjny styl muzyczny, którym zasłużył sobie na miano *ojca [muzyki XX wieku](#)*. Kojarzony jest z pojęciem muzycznego impresjonizmu, choć sam nie lubił, gdy w ten sposób określano jego twórczość, która wykracza poza ten styl, definiowany zresztą niezbyt precyzyjnie w odniesieniu do muzyki. Był raczej pierwszym wybitnym przedstawicielem muzycznego modernizmu, który otworzył przed muzyką nowe perspektywy w zakresie [tonalności](#), brzmienia i budowy formalnej, zainspirował kolejne generacje twórców do własnych poszukiwań.

Mały Klaudiusz Achilles nigdy nie uczęszczał do szkoły powszechnej, elementarne wiadomości zdobył w domu. Pierwszą osobą, która zauważyła jego wielki talent muzyczny była ciotka, która posłała go na lekcje gry na [fortepianie](#). Już w wieku 10 lat wstąpił Debussy do prestiżowego paryskiego konserwatorium muzycznego. Tam jednak nie odniósł jako pianista zbyt wielkich sukcesów, oblał nawet dwa egzaminy i dlatego od 1880 r. postanowił studiować kompozycję. Z tego okresu pochodzą pierwsze kompozycje Debussy'ego — zaginiona *Symfonia h-moll* i *Trio G-dur* na fortepian, [skrzypce](#) i [wiolonczele](#). Studia zakończył Debussy wielkim sukcesem — w 1883 r. zdobył drugą nagrodę w prestiżowym konkursie Prix de Rome, a rok później nagrodę główną (za [kantatę](#) *L'enfant prodigue*). To wyróżnienie zapewniło mu trzyletni pobyt stypendialny w Rzymie.

Po powrocie do Paryża Debussy włączył się w środowisko intelektualno-artystyczne stolicy, interesował się współczesnym

malarstwem i literaturą, poznawał współczesnych mistrzów pędzla i słowa, z których wielu inspirowało jego późniejsze dzieła muzyczne. Zgłębiał też intensywnie muzykę [Ryszarda Wagnera](#), która fascynowała go jeszcze w czasach studenckich, odnosząc się do niej jednak coraz bardziej krytycznie. Bardzo ważnym doświadczeniem było dla Debussy'ego poznanie jawańskiej muzyki gamelanowej, prezentowanej w Paryżu w 1889 r. podczas światowej wystawy. Gamelan wytwarzał niezwykle dźwięki i efekty, które bardzo mu się spodobały. Na tyle, że próbował zaszczerpić elementy muzyki gamelanowej w swej własnej twórczości, o czym świadczą szczególnie jego dojrzałe dzieła fortepianowe, wykorzystujące perkusyjne brzmienia podobne do [gongu](#) czy dzwonu.

Claude Debussy, Claire de lune

Prélude à L'après-midi d'un faune ([Preludium](#) do *Popołudnia fauna*, 1894 r.), *Les Nocturnes* (1899 r.), inspirowane serią impresjonistycznych obrazów Jamesa Whistlera, z niezwykle chórym żeńskim bez słów w ostatniej części: *Sirènes*, [Fantazja](#) na fortepian i orkiestrę (1890 r.), fortepianowa [Suite bergamasque](#) (ze słynnym *Clair de lune*, 1890 r.), [Kwartet smyczkowy](#) (1893 r.) i liczne cykle [pieśni](#). Pierwszy z tych utworów w pełni przyczynił się do skojarzenia muzyki Debussy'ego z impresjonizmem. Malarze-impresjoniści zamiast malować realistyczne obrazy o wyraźnych konturach, za pomocą delikatnych pociągnięć pędzla i subtelnych odcieni koloru stwarzali wrażenie tego, co chcieli przedstawić. Technika kompozytorska Debussy'ego bardzo przypominała krytykom tę technikę malarską, a brzmienie jego muzyki także wydawało się podobne: nieco zamglone, nierealistyczne.

Claude Debussy, Preludium do Popołudnia Fauna

W 1902 r. ukończył swe największe dzieło — [operę](#) *Pelleas et Melisande*, opartą na sztuce Maurice'a Maeterlincka, którą sam nazwał *dramatem lirycznym*. Rzeczywiście jest to niezwykle opera — słowa i akcja sceniczna są jakby snem wypełnionym silnym poczuciem nieuchronnego przeznaczenia, muzyka zaś podkreśla symboliczny wymiar dzieła, rozmaite aluzje i niedopowiedzenia. W pierwszej dekadzie XX wieku napisał Debussy jeszcze inne słynne dzieła: [poemat symfoniczny](#) *La mer* (*Morze*, 1905 r.), dwie części orkiestrowych *Images* (*Obrazy*, 1908-09 r.), cykle fortepianowe (w tym *Kącik dziecięcy*, 1908 r.).

W 1909 r. stwierdzono u kompozytora chorobę nowotworową, która systematycznie osłabiała jego siły fizyczne, ale nie przerwała pracy twórczej. W 1910 r. ukończył cykl fortepianowy [Préludes](#) cz.1, a w 1911 r. wystawił w Paryżu misterium sceniczne *Le martyre de Saint-Sébastien* (*Męczeństwo św. Sebastiana*), wprowadzające niezwykle antyczną atmosferę. W tymże roku Debussy nawiązał też współpracę z Siergiejem Diagilewem, która zaowocowała nie tylko przeniesieniem *Popołudnia fauna* na scenę baletową (1912 r.), ale i nowym [baletem](#) *Jeux* (*Gry*, 1913 r.). Mimo choroby odbywał też podróże koncertowe po całej Europie. W ostatnim twórczym zrywie (1915-17 r.) zdołał jednak ukończyć tylko trzy z planowanej grupy 6 dzieł *na różne instrumenty* — [sonaty](#) na [wiolonczelę](#) i [fortepian](#), na [flet](#), [altówkę](#) i [harfę](#) oraz na [skrzypce](#) i fortepian.

Twórczość Debussy'ego otworzyła nową kartę w historii muzyki, a nowatorstwo i oryginalność jego języka muzycznego stały się inspiracją dla następnych generacji kompozytorów XX wieku. Ponadto Debussy wyzwolił muzykę z form klasycznych (choć w ostatniej fazie pisał sonaty) i stworzył nowe, odszedł też od klasycznej [tonalności](#) dur-moll (krytycy zauważali, że jego muzyka nie jest *ani majorowa ani minorowa*), wprowadzając nowe [skale](#) i nowe typy [akordów](#). Bardzo dbał o brzmieniowy aspekt swoich utworów, przez co odkrył całkowicie nowe środki ekspresji, właściwie docenione przez kompozytorów dopiero w II połowie XX wieku. Przeciwwstawiał się jednak anarchii w muzyce, zawsze dążył do porządku i klarowności struktury muzycznej, powołując się na najlepsze tradycje przeszłości: muzykę [Jana Sebastiana Bacha](#) i [Wolfganga Amadeusza Mozarta](#). Efektem takiej postawy jest muzyka nie tylko wielce innowacyjna, ale też piękna, ciesząca ucho wielu melomanów.

dr hab. Iwona Lindstedt

Ciekawostki

Od roku 1900 Debussy zajmował się pisaniem felietonów muzycznych do gazet i publicystykę taką uprawiał praktycznie do końca życia. Przybrał pseudonim *Monsieur Croche*.

Debussy był wielkim francuskim patriotą. Swe dzieła pisane podczas I wojny światowej podpisywał: *Claude Debussy... francuski muzyk*.

W 1880 r. Nadieżda von Meck (ta sama, która wspierała finansowo [Piotra Czajkowskiego](#)) zatrudniła Debussy'ego jako nauczyciela gry na fortepianie dla swoich dzieci. Z jej rodziną odbył podróże do Włoch i Szwajcarii, a potem także

dwukrotnie do Rosji (w 1881 i 1882 r.).

Do posłuchania w Kanonie Muzykoteki Szkolnej:

- [*Preludium do Popołudnia fauna*](#)

- [*Clair de lune*](#)